

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispytatio XV. De tertio visionis principio, nempe specie impreßâ, ubi
etiam de specie expreßâ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

III. Ex Concilio Viennensi non probatur necessitas luminis, præcisè ratione supernaturalitatis.

IV. Vterius declaratur mens Concilii Viennensis.

V. Obstantiam visionis perfectionem requiri potest lumen, non ob supernaturalitatem præcisè.

Argui potest septimò ex Concilio Viennensi sub Clemente quinto, ubi definitur, animam indigere lumine gloriæ ad videndum Deum. Respondetur, nihil aliud definiri in hoc Concilio, ut supra sect. primâ latiùs ostendi, quàm animam naturalibus viribus non posse videre Deum, sed egere auxilio aliquo supernaturali: solùm namque intendit Concilium damnare errores Begardorum & Beguinarum, inter alia asserentium, quamlibet intellectualem creaturam in seipsa naturaliter esse beatam, nec animam, ut Deum clarè videat, indigere lumine ipsam elevante. Unde, ex vi hujus definitionis, habetur tantùm, animam solis naturæ viribus non posse elicere visionem beatificam, nisi aliquid ei principium supernaturale adjungatur.

Quòd verò non debeat Concilium intelligi in rigore prout verba sonant, de lumine scilicet gloriæ in sensu Theologorum, nempe de principio aliquo intrinseco permanente, constat: nam juxta communem sententiam quam etiam sequitur Suarez, & non pauci ex adversariis, ut sect. quartâ vidimus, dici potest visio ab anima per auxilium extrinsecum sine lumine hoc intrinseco: ergo juxta Concilium, non est necessarium absolute hujusmodi lumen. Quod si per lumen liceat adversariis hinc intelligere concursum extrinsecum, quidni nobis similiter intelligere licebit speciem seu objectum, cum utrobique nihil aliud sit quàm ipse Deus, vel concurrens per modum objecti, vel principii tenentis se ex parte potentia.

Quòd si quis contendat requiri hinc absolute lumen, debet esse ob maximam perfectionem visionis, & supernaturalitatis in ea repertæ, utpote quæ ob suam excellentiam requirit non solum speciem supernaturalem, sed etiam principium supernaturale tenens se ex parte potentia; hoc autem non ratione supernaturalitatis præcisè, sed talis super-

naturalitatis; constat enim res varias vel ob præstantiam, vel alias rationes, subinde exigere causas diversas: sic idem effectus pendet & à causâ primâ, & secundâ; eadem proles à patre & matre, & sic de aliis, quæ videri passim apud Auctores possunt. Si ergo dentur entitates quædam petentes duas causas naturales, quidni etiam detur aliqua, quæ petat duas supernaturales. Hoc autem in visione peculiariter contingere colligimus à posteriori ex hac auctoritate Concilii.

Existimo itaque cum Vasquez hic, d. 43. & aliis, ratione supernaturalitatis præcisè non requiri lumen in productione visionis, sed ad actum supernaturalem sufficere quoad hoc, quòd unum ejus principium sit supernaturale, nec per se loquendo, alia elevatio potentia ad actum supernaturalem requiritur quàm ut cum eâ concurrat principium aliud quod supernaturale, sive illud sit objectum, sive aliud quodcunque. In hoc tamen differo à Patre Vasquez, quod ipse contendat, si essentia Divina concurrat instar speciei ad visionem, non omnino requiri lumen, quod tamen nego, & dico, licet ratione supernaturalitatis præcisè non requiratur lumen, requiri tamen ratione talis supernaturalitatis, ut jam declaratum est: ad quod dicendum moveor, quia conformius hoc est definitioni Pontificis, & Concilii.

Auctoritate igitur magis quàm ratione probatur necessitas luminis ad visionem beatificam eliciendam; verba enim illa Concilii Viennensis damnantis propositionem hanc, nempe, animam non indigere lumine gloriæ, ipsam elevante ad videndum Deum, non possunt alio modo congruè explicari, quàm quòd connaturaliter saltem requiratur hujusmodi principium ex parte potentia ad visionem eliciendam.

VI.

Quodcunque principium supernaturale sufficit ad effectum supernaturalem.

VII. Auctoritas facit pro lumine.

DISPUTATIO DECIMA-QUINTA:

De tertio visionis principio, nempe, specie impressa: ubi etiam de specie expressa.

SECTIO PRIMA.

An Deus de facto videatur per speciem impressam.

I. Deus duplici ratione respicit visionem beatificam.

NOTANDUM, Deum in visionis beatificæ productione dupliciter se habere: primò, per modum causæ universalis, qui conceptus, visioni cum omnibus aliis effectibus, qui similiter Deum ut causam universalem respiciunt, est communis. Secundo, Deus visionem respicit per modum objecti, quatenus scilicet illum repræsentat, & sub hac consideratione Deus est causa particularis visionis, non minus quàm quodvis aliud objectum est causa particularis repræsentationis sui.

II. In visione duæ reperiuntur formalitates.

In visione itaque beatificâ, sicut in aliâ quacunque visione respectu sui objecti, duæ reperiuntur formalitates, entis & repræsentationis: ut ens est, respicit Deum ut causam universalem; ut repræsentatio, eundem respicit per modum objecti, peculi-

riter in hanc visionem influentis, idque respectu illius præstantis, quod respectu aliarum visionum præstant reliqua objecta.

Dices, non esse cur visio beatifica Deum respiciat ut causam universalem; etsi enim creatura quævis, eo ipso quòd ens sit, dicat essentialem dependentiam à Deo, in præsentia tamen hoc ex eo abunde habetur, quòd Deus sufficienter concurrat per modum objecti; nec enim requiritur, ut illic Deus influat per modum causæ universalis, ubi influit ut causa particularis; per utrumvis enim concursum plenè habetur dependentia creaturæ à Deo. Sed contrâ: species enim impressa Dei, si daretur, suppleret totum quod Deus in visione facit per modum objecti, & causæ particularis, nihilominus præter concursum speciei requireretur concursus Dei, ut causæ universalis; ergo Deus de facto concurrat ad visionem, non solum per modum objecti, & causæ particularis, sed etiam per modum causæ universalis; id enim omne nunc per se præstat, quod in eo casu præstaret Deus, & species impressa.

III. Et hæc duæ formalitates in visione magis in particulari distinguuntur.

Deinde,

An Deus de facto videatur per speciem impressam. Sect. I. 79

IV. *Visionis Dei cum aliis visionibus comparatio.*

Deinde, visio Dei non minus diversas in se rationes continet, quam quælibet alia visio: ergo sicut visio albedinis, quia est *ens*, petit concursum Dei universalem; quia *representatio* albedinis, petit concursum specialem albedinis, vel per albedinem ipsam, vel speciem illius vicariam, ita & visio Dei. Quod si quis velit concursum Dei per modum objecti ambo illa munera præstare, utramque rationem in eo collocat, & causæ scilicet universalis, & particularis.

V. *Species ad representationem objecti producendam concurrere efficitur.*

Notandum secundò cum communi Philosophorum sententia, objectum & speciem ejus vicariam ad representationem, seu visionem concurrere efficitur. Hoc apertè probatur ex verbis illis S. Augustini lib. 9. de Trinit. cap. 2. *Tenendum*, inquit, quod omnis res, quamcumque cognoscimus, generat in nobis notitiam sui: ab utroque enim notitia paritur, cognoscente & cognito. Hæc ille. Imò res quævis non minus petit intentionalem sui similitudinem efficere, & cognosci, ac diligi, quam physicè producere sibi simile. Ex his etiam S. Doctoris verbis ortum est commune illud dictum Philosophorum: *Ex objecto & potentia paritur notitia*. Quem speciei concursum declaravi Disp. 16. de Anima sect. quartâ.

VII. *Prima sententia negat Deum concurrere ad visionem immediatè.*

Prima itaque sententia affirmat, Deum non immediatè, & per se, sed per speciem impressam creatam producere visionem: ita Richardus in 3. d. 14. a. 1. q. 3. favet etiam Scotus in 4. d. 49. q. 11. & Gulielmus Parisiensis in Tractatu de Retributionibus Sanctorum, Columnâ quintâ & sextâ. Quam etiam sententiam acriter defendit noster Vasquez d. 43. c. 7. eumque sequitur Alarcon 1. p. Tract. 1. d. 3. cap. 2. num. 4. & cap. 3. & alii nonnulli.

VII. *Secunda sententia ait, Deum concurrere per se ad visionem.*

Secunda tamen multò inter Theologos communior & probabilior sententia docet, Deum non per speciem creatam, sed per se immediatè ad visionem per modum objecti concurrere: ita S. Thomas 1. p. q. 12. a. 2. Alensis 1. p. q. 7. m. 2. & in 2. p. q. 24. m. 1. Henric. quodl. 3. q. 1. & quodl. 4. q. 7. Duran. in 4. d. 49. q. 1. a. 2. Capreol. ibid. q. 5. a. 1. Ferrara 3. cont. Gentes cap. 49. Sotus in 4. d. 49. q. 2. a. 3. Cajet. 1. p. q. 12. a. 2. Suarez l. 2. de Deo, cap. 12. Valent. 1. p. q. 12. p. 1. Molina 1. p. q. 12. a. 2. d. 1. Erice 1. p. d. 42. c. 3. Granada hic, tract. 4. d. 5. sect. 3. Tanner. 1. p. d. 2. q. 6. dub. 2. num. 9. Salas tract. 2. d. 5. sect. 2. Fasolus 1. p. q. 12. a. 2. dub. 8. num. 25. & alii passim.

VIII. *Ratio est prior, Deus enim est objectum perfectissimum.*

Ratio à priori est: Deus namque est objectum perfectissimum, & perfectissimè intelligibile in ratione objecti; ratio autem objecti perfectissimi in visionis efficientia sita est; ergo ad Deum spectat per se & immediatè concurrere ad visionem sui; actio enim & effectus propriè, non nisi à causâ proximâ pendent; causa quippe remota non est propriè causa; ergo Deus, ut propriè ad visionem concurrat, concurrere debet immediatè, cum, ut numero quinto ex S. Augustino ostendi, proprium objecti munus sit, effectivè concurrere ad visionem, seu representationem sui.

IX. *Secundò: quia Deus est objectum semper præsens, & proportionatè.*

Secundò probatur: quando objectum ipsum est præsens & proportionatum, nil opus ut aliquid aliud illius loco concurrat; ideo enim objecta quædam creata speciem suo loco requirunt ad cognitionem sui producendam, quia absunt, & potentia cognoscenti non sunt conjuncta: sed Deus intellectui creato est semper necessariò præsens, & proportionatus, seu potens producere visionem, cum, ut dixi, sit objectum perfectissimum, & actualissimum, ergo. Tertiò, quia hoc, secundum probabilem sententiam, dicitur de rebus quibusdam ma-

terialibus, iis scilicet, quæ sunt objecta tactûs, gustûs, & odoratûs, ut probavi disp. 16. de Anima, sect. primâ, quod etiam nonnulli asserunt de objecto auditûs, qui affirmant, non soni species, sed sonum ipsum realem ab objecto remoto in auditûs organo produci, & efficere auditionem; ergo à fortiori dici hoc poterit de Deo respectu visionis beatificæ.

X. *Deus substituitur indigere nequit.*

Deus itaque in productione visionis, vicario non indiget, seu aliquo, quod loco illius constitutum, intellectum ad efficiendam visionem compleat: non indiget, inquam; utrum autem, quando per se non vult concurrere, aliquid aliud loco sui ad hoc munus substituitur nequeat, mox videbimus.

SECTIO SECUNDA.

Argumenta contententia, Deum de facto à beatis videri per speciem impressam.

OBJICIES primò: Si Deus immediatè concurrat ad visionem, concurrere necessariò, quod de operationibus ad extra dici nullo modo debet: sequela probatur; posito enim lumine in intellectu, non potest Deus negare concursum objectivum ad producendam visionem. Sed contra: concursus objecti non minus est necessarius ad producendam speciem, quam visionem; ergo posito lumine, Deus deberet necessariò producere speciem, & hæc visionem: sicque hoc argumento æqualiter urgetur utraque sententia. Respondetur itaque, hunc concursum esse voluntati Divinæ subordinatum; id enim perfectus Dei, præ reliquis objectis, agendi modus postulat, & consequenter est liber.

I. *Esi Deus immediatè concurrat ad visionem sui, non tamen concurrere necessariò.*

Deinde, alio titulo immediatus hic Dei ad visionem concursus est liber: Deus enim operari nequit ut objectum, quin operetur etiam ut causa prima, seu concursu universali: cum ergo hic concursus sit liber, erit & concursus objecti, utpote cum illo identificatus, licet non sit liber ut ab objecto. Sicut quando simul cum voluntate concurrat habitus charitatis, exempli gratiâ, ad actum contritionis, aut amoris Dei super omnia, actus ille est liber, non ut est ab habitu, sed à voluntate, cui in operando subordinatus est habitus. Eodem modo contingit in præsentem: Deus namque, ut causa universalis, posset simpliciter impedire hunc effectum, & absolute nolle concurrere. Siquis tamen cum Molina sect. præcedente citato dicere velit, Deum ad visionem concurrere necessariò, posito lumine, magnum in eo inconveniens non video, cum hoc in variis effectibus naturalibus contingat; non tamen existimo, in præsentem esse necessarium.

II. *Alio titulo concursus Dei immediatus, ad visionem non est necessarius.*

Objicies secundò: non implicat qualitas aliqua supernaturalis, quæ eadem operâ & potentiam in ratione potentia elevet, & concurrat loco objecti; ergo lumen gloriæ de facto est hujusmodi. Quicquid sit de antecedente, & possibilitate hujusmodi qualitatis, negatur consequentia; connaturaliter quippe dari nequit istiusmodi qualitas, ubi objectum est per se præsens & proportionatum, quod Deo convenire, sect. præcedente ostensum est.

III. *Lumen gloria de facto non est objectum.*

Objicies tertio, visionem aptius multò, & congruentius produci per speciem intrinsecè inherentem, & elevantem hoc modo potentiam, quam per objectum

IV. *Obj. Visionem congruentius produci per speciem.*

objectum extrinsecè solùm assistens. Quae causa, Theologi in voluntate statuunt habitus infusos, intrinsecè eam informant; hos enim connaturalius principium esse dicunt actuum supernaturalium, quàm auxilium supernaturale extrinsecum.

V. Cajetani responsio.

Dua causa non physice unita, saepe ad eundem effectum concurrunt.

VI. Obij: Relationes in divinis videri debere per speciem impressam.

VII. Essentiam aliqui immediate concurrere dicunt ad visionem.

VIII. Quid de Relationibus quoad concursum immediatum ad visionem existimandum.

Omissa Cajetani responsione, essentiam divinam verà & reali unione intellectui Beati uniri asserentis, (quod sanè parum videtur probabile) Respondeo, nihil in Philosophia frequentius, quàm ut duae causae partiales diversi ordinis ad eundem effectum sine ullâ physica & intrinsecâ inter se unionem concurrant. Sic Deus, ut causa prima, concursu universali actus vitales cum intellectu & voluntate, sic causa efficiens creata cum passo seu causâ materiali varios effectus producit, & tamen nec Deus cum intellectu aut voluntate, nec causa secunda efficiens, sol exempli gratiâ, vel caelum physice cum materiali conjungitur. Idem ergo est de Deo concurrente per modum objecti; concursus quippe objecti, per se loquendo, est extrinsecus, habitus autem dantur ad roborandam potentiam, & ex parte illius se tenent; unde nil mirum, si sint intellectui & voluntati intrinseci, hoc enim maxime videtur connaturale.

Objicies quartò: non posse Deum tanquam speciem immediatè ad visionem concurrere; multa namque in Deo sunt, quae concurrere ad eam nequeunt, Relationes siquidem operativae ad extra non sunt, cum potentia operativa toti Trinitati sit communis; ergo saltem Relationes per speciem impressam videri debent, & non immediatè ad visionem concurrere. Idem est de Essentiâ Divinâ, quae immediatè à Beatis videtur, & tamen non concurrat immediatè ad visionem, cum non sit operativa ad extra; ergo concurrere debet per speciem. Sed contrà: idem enim argumentum contra adversarios fieri potest de productione speciei hujus impressae; quod enim nos de concursu immediato objecti ad visionem asserimus, hoc docent ipsi de ejusdem objecti concursu ad speciem, quam ab objecto, cujus est species, immediatè produci debere affirmant.

Quoad Essentiam ergo Divinam, P. Suarez hic lib. 2. cap. 12. num. 20. ait eam per voluntatem liberè applicatam concurrere immediatè ad visionem sui. Idem docet P. Molina 1. p. q. 12. disp. 1. Granado 1. p. tract. 4. d. 5. sect. 4. num. 24. Passolus hic, q. 12. a. 2. num. 13. & alii. Hi ergo, quamvis Deum ut causam universalem concurrere ad effectus omnes dicant per potentiam, ad visionem tamen sui docent essentiam divinam immediatè per seipsam influere. Quid mihi probabilius videatur dicam numero nono.

Circa Relationes, id etiam probabile cum aliis quibusdam censet P. Arriaga hic disp. 8. sect. 4. num. 34. eas scilicet concurrere immediatè per se ipsas ad visionem sui: nec id esse asserit contra auctoritatem Patrum, ac Theologorum dicentium, nullum concursum ad extra Relationibus esse concedendum; illi enim, inquit, de influxu effectivo ad alias creaturas intelligendi sunt, non de concursu objectivo, per quem visionem sui efficiunt. Ubi etiam num. 35. insinuat, si datis praecisionibus objectivis, una Relatio Divina videri queat sine aliâ, Filiatio scilicet sine Paternitate, posse unam Personam immediatè ad extra concursu hoc objectivo visionem sui producere, aliis objectivè ad eam non concurrentibus; quamvis omnes tres Personae concursu universali immediatè semper visionem cujusunque Personae efficiant.

Mihi dicendum videtur, tam Essentiam, quàm Relationes in Divinis, non immediatè, sed per potentiam, ad visionem sui concurrere, utpote cujus munus est operari, & producere quicquid est producendum, tanquam commune instrumentum naturae: hoc autem eò minorem habet difficultatem, cum potentia in Divinis, nec ab Essentia, nec à Relationibus realiter distinguatur, hæc proinde earum nomine quod facit, illa facere censentur.

Dices cum Patre Granado citato, concursum objectivum ad visionem, vel saltem ad speciem, debere esse immediatum: ergo Essentia ad visionem sui concurrere debet immediatè. Sed contrà; ipse enim numero illo 24. ait, Relationes non concurrere immediatè ad visionem sui, sed earum loco concurrere Essentiam; ergo ut aliquid videatur, non est opus immediatè illud per se concurrere. Quare, sicut ipse ibidem asserit Essentiam in Divinis esse speciem respectu Relationum, & omnium Attributorum, idem dicere possumus nos de Potentiâ; eam scilicet esse speciem respectu Essentiae, Relationum, & omnium Attributorum, ordinatam scilicet ex naturâ suâ ad eorum visionem producendam, quod est proprium munus speciei.

Quòd verò, ut aliquid videatur, non sit opus objectum immediatè, vel ad visionem, vel speciem concurrere, constat variis exemplis rerum creaturarum. Sic si Deus solus in oculo Petri produceret speciem albedinis, is non minùs perfectè albedinem illam videret, quàm modo, quando albedo in ejus potentiâ vivâ producit speciem sui. Sic species, quibus Angeli res intelligunt, secundum communem sententiam, non producuntur ab objectis, sed à Deo eorum intellectibus infunduntur. Tandem, si filius in creatis, qui est physica & substantialis imago patris, produci possit per potentiam generativam, realiter à substantia patris distinctam; à fortiori visio, quae est imago tantum intentionalis objecti, produci poterit sine immediato illius concursu: saltem in Divinis nulla potest esse difficultas, quo minùs Omnipotentia loco Relationum & Essentiae ad illam visionem concurrat, cum sit realiter iis identificata.

Objicies quintò, connaturalius semper produci effectum à causâ magis univocâ; ergo connaturalius est, ut visio producat per speciem, utpote causam illius magis univocam, quàm sit Deus. Resp. per se loquendo, rem ita se habere, hic tamen peculiaris intervenit ratio, cur contrarium fiat: tum quia species est vicaria objecti, quae proinde connaturaliter dari nequit nisi ubi objectum per se concurrere non potest: tum etiam quia hac ratione visio plenius sortitur rationem imaginis, quae ab illo produci petit, cujus est imago, idque eò perfectius fit, quò immediatius. Est quoque ad rationem imaginis rei alicujus sufficiens, ut aliud illius loco concurrat, etiam quando res illa per se concurrere non potest, ut constat de filio, qui producit per semen paternum, loco patris concurrens, qui per se concurrere non potest, imò interdum est mortuus quando proles generatur, & tamen est imago patris: perfectius tamen habet aliquid rationem imaginis, quando immediatè à re, cujus est imago, procedit.

Objicies sextò: Deus id saepe connaturaliter per causas secundas producit, quod producere potest immediatè per se, ignem ex: gratiâ producit per ignem, & sic de cæteris, ergo etiam connaturaliter producit visionem per speciem impressam. Negatur tamen consequentia; ignis enim (idem est de aliis) non alterius nomine, sed suo, ignem

IX. Essentia & Relationes non immediatè per se, sed per Omnipotentiam producunt sui visum.

X. Non requiritur, ut visio, vel species immediatè producat ab objecto.

XI. Vltimus ostenditur, ad visionem non requiri immediatè concursum objecti.

Comparatio inter imaginem substantialem & intentionalem.

XII. Obij: effectus connaturalis produci à causâ magis univocâ.

Perfectius aliquid est imago alterius, quàm eo immediatè producat.

XIII. Quo pacto Deus res variis per causas secundas producat.

connatu-

connaturalissimè producti: at verò species ex essentia sua est vicaria objecti, sicque ejusvices supplet; unde influxus in visionem, primariò spectat ad objectum, ad speciem verò tantum secundariò.

XIV. Deus in hac vita ad cognitionem sui concurrere per speciem,

Objicies septimò: Deus in hac vita ad cognitionem sui concurrere per speciem, ergo & in patria. Video nonnullos tacite insinuantes, negari posse antecedens concedique Deum per seipsum, non per speciem, etiam hinc ad imperfectam sui cognitionem concurrere. Sed quicquid sit de hoc, dico, inter scientiam, quam nos hic, & beati in celo habent de Deo, seu cognitionem viae & patriae, apertam esse disparitatem; haec enim, cum clara sit, & intuitiva, immediata sit oportet, & facie ad faciem, sicque à Deo, nullo interposito, procedere: illa verò, cum sit obscura, & abstractiva, non immediate habetur, sed per species alienas, seu à rebus creatis collectas, juxta illud Apostoli ad Romanos 1. vers. 20. *Invisibilia Dei, per ea quae facta sunt, intellectus conspiciuntur.*

XV. Aliud est de cognitione intuitiva de Angelo, & de Deo.

Objicies octavò: Angelus, ut docet S. Thomas quaest. 8. de Verit. art. 7. alium Angelum intimè sibi praesentem, connaturalius per speciem cognoscit, quam per substantiam cogniti, ergo idem est de Deo. Negatur tamen consequentia. Disparitas est, cum enim Angelus, alteri intimè praesens, subducere se possit pro libito, cogeretur hic, quoties voluerit, visionem interrumpere: Unde connaturalius est, ut eum videat per speciem, ut constantius videat, nec ad alterius arbitrium cogatur ab illius visione cessare.

SECTIO TERTIA.

An etiam detur species expressa Dei, seu, an Beati Deum videndo, forment verbum.

I. Per speciem expressam non intelligitur idolum aliquod, seu similitudo objectiva.

PER speciem expressam, ut in Philosophia latius dixi Disp. 22. de Anima, sect. 8. non intelligitur imago rei, & similitudo quaedam objectiva, seu idolum, ut aliqui vocant, ab intellectu efformatum, per quod prius visum, percipimus in eo objectum: tum ob alias rationes, quas ibidem attuli, tum maxime, quia hoc modo Deus à beatis non videretur immediate, & intuitivè, sed tantum mediare, cum proximè & immediate solum videatur idolum illud, & in eo prius viso, immediate cognoscatur Deus.

II. Quid sit species expressa.

Species itaque expressa, ut loco proximè citato ostendi, est qualitas quaedam intentionalis, ab intellectu producta, per quam representamus objectum, quaeque rem, de qua cogitamus, nobis exprimit, vocaturque verbum mentis, utpote per quod, sicut per verba externa aliis foris, ita nobis intus loquimur. In praesenti ergo quaerimus, utrum beati Deum per hujusmodi verbum, seu speciem expressam, actum scilicet intellectus, luminis gloriae adminiculo elicatum, Deum videant.

III. Prima sententia negat Deum videri per speciem expressam.

Prima sententia est negativa: quae proinde asserit, nullum in Dei visione à beatis formari verbum, seu actum intellectus. Ita Henricus quodl. 3. q. 1. & quodl. 4. q. 8. Cajet. 1. p. q. 27. a. 1. Zumel hic, a. 2. Navarete contrav. 34. §. 3. Ferrara l. 1. cont. Gen. cap. 53. §. Quinta est. & Capreolus in 4. dist. 49. q. 5. a. 3. utrumque defendunt problematicè. Ex nostris, speciem Dei expressam negat Amicus hic, disp. 9. sect. 3.

IV.

Secunda, communior inter Theologos sententia,

affirmat beatos Deum per speciem expressam intueri, sicque in ejus visione formare verbum, internam scilicet qualitatem, seu actum intellectus, per quem clarè cum sibi representant: ita Scotus in 4. d. 49. q. 2. a. 3. cum suis idem docet Sotus in 4. d. 49. q. 2. a. 3. Molina hic, q. 12. a. 2. disp. 1. Suarez l. 2. de Attributis, cap. 11. Vasquez 1. parte, d. 38. c. 2. Granada hic, tract. 5. d. 1. lect. num. 4. Fasolus 1. p. q. 12. a. 2. dub. 3. Tanner. hic, disp. 2. q. 6. dub. 2. n. 7. Arriaga 1. p. d. 8. sect. 3. num. 26. & recentiores communiter.

Secundà asserit speciem Dei expressam.

V.

Mens S. Thomae hac in parte, nonnullis videtur dubia, utriusque sententiae auctoribus de more eum ad se pertrahere conantibus. Unde Ferrara num. 3. citatus, ait, juxta mentem S. Thomae, utramque partem defendi probabiliter posse. Longè tamen probabilius est, S. Doctorem in Beatis speciem expressam admisisse: qua de causa Capreolus citatus, unus ex praecipuis S. Thomae discipulis, quamvis ipse magis in eam partem propendat, ut neget Beatos elicere verbum mentis, & speciem expressam, ait nihilominus S. Thomam eam admittere. Hinc S. Doctor infra, q. 27. a. 1. Corpore, sic loquitur: *Quicumque, inquit, intelligit, ex hoc ipso quod intelligit, procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei intellecta, ex vi intellectiva proveniens, &c. quam quidem conceptionem vox significat, & dicitur verbum cordis, significatum verbo vocis.* Ubi cum universum loquatur, frustra Cajetanus, Ferrara, Torres, & alii contendunt intelligi eum debere de intellectu tantum naturali, & cognitione viatorum. Nec obstant verba illa S. Thomae 3. cont. Gentes, cap. 5. initio, ubi sic habet: *Oportet, si Dei essentia videatur, quod per ipsammet essentiam Divinam intellectus ipsam videat, ut sic in tali visione, Divina Essentia sit, & quod videtur, & quo videtur.* Haec, inquam, non obstant: primò enim, inquit Ferrara ibidem, S. Doctor his verbis solum intendit, actum non videri Deum per speciem impressam, sed per se immediate visionem illam efficere, Secundò dici potest, S. Thomam hoc loco tantum excludere idolum illud, seu objectum prius cognitum, sed velle ut Deus immediate & efficiat, & terminet visionem. De mente S. Thomae quaedam adjiciuntur infra, num. 13.

Mens S. Thomae circa speciem expressam Dei.

S. Thomas lib. 3. contra Gentes, c. 34.

VI.

Dicendum itaque, Beatos per speciem expressam, seu formando verbum, Deum videre: ita Auctores num. 4. citati. Probatur primò ex S. Augustino lib. 15. de Trinit. c. 16. ubi expressè docet, Beatos Deum videndo, formare verbum: *Illud quoque, inquit, sciendum est, quod etiam, cum similes ei erimus, quando videbimus eum sicuti est, tunc quidem verbum nostrum non erit falsum, quia neque mentimur, neque falleremur.* Pro qua etiam sententia facit dictum illud S. Anselmi in Monolog. c. 31. ubi omnem omnino cognitionem docet esse similitudinem objecti: *Quaecumque, inquit, rem mens, seu per corporis imaginationem, seu per rationem cupit veraciter cogitare, ejus utique similitudinem, quantum valet, in ipsa sua cogitatione conatur exprimere, quod quanto verius facit, tanto rem ipsam verius cogitat.*

Beati Deum vident per speciem expressam.

S. Augustinus.

S. Anselmus

VII.

Ratio est primò; Beati enim Deum videndo, veram & realem actionem exercent, ergo dari debet terminus aliquis realis ab hac actione productus; est enim implicatio in terminis, dari actionem sine termino, cum actio sit via ad terminum, & ipsum fieri illius, planè autem repugnat via, & ad nullum terminum, & fieri, nullius fieri, ut ostendi Disp. 22. de Anima, sect. 1. sed actionis intellectus terminus est qualitas quaedam intentionalis representativa objecti, nec enim ob aliud videntur

Implicat actio physica sine termino

suam exierit intellectus, nisi ut objectum aliquod percipiat; ergo terminus per hanc intellectus operationem productus, est representatio, seu similitudo objecti; hanc autem vocamus speciem expressam, & verbum mentis, ergo.

VIII. Actio intentionalis est ipsa species expressa.

Dices: Actio quidem physica requirit terminum, non tamen actio merè intentionalis, seu grammaticalis, ut aiunt; hujus enim munus est representare, non efficere, estque re ipsa qualitas, non actio. Contra primò: si namque admittatur hujusmodi qualitas, cujus munus sit representare Deum, eumque intellectui beati reddere intentionaliter presentem, habeo intentum, hæc siquidem, ut proximè dixi, est species expressa; hujus quippe munus aliud non est, quam representare objectum, illudque reddere presentem intellectui. Contra secundò: hæc qualitas, seu actio intentionalis verè & physice producitur, cum non sit à se, ergo illic reperitur vera & physica actio, ergo habere debet terminum, sicque redit prius argumentum.

IX. Beati Deum videre nequeunt per creatam visionem Dei.

Probatur secundò: Beati vident Deum, ergo habere in se debeat rationem aliquam, seu entitatem, per quam illum videant; hæc autem esse nequit ipsa visio increata, seu essentia Dei, per hanc enim, cum sit quid intellectui beatorum extrinsecum, vitaliter operari non possunt, ergo id per quod Deum vident, est accidens aliquod creatum; hoc autem nihil aliud esse potest quam verbum, seu similitudo aliqua, per quam Deum representant, hoc verò accidens vocamus speciem expressam.

X. Nihil vetat, aliquid creatum esse intentionalem similitudinem Dei.

Objicies primò, non posse aliquid creatum representare Deum ut est in se, seu esse illius similitudinem; Deus quippe est actus purus, omne autem creatum habet admixtam potentialitatem; Deus est infinitus, res autem creata, limitata omnes, & imperfecta; ergo visio beata, creatura cum sit, non potest esse similitudo, seu expressio Dei ut est in se. Respondetur, ad similitudinem intentionalem alicujus rei, non requiri, ut sit æqualitas in ratione entis, sed tantum in ratione representationis, quæ entitativè potest esse multò imperfectior re quam representat. Quamvis ergo visio beata non sit actus purus, nec infinita, potest nihilominus esse representatio actus puri, & rei infinite; sicut in naturalibus actus intellectus, qui est accidens, representat substantiam, etiam clarè, & ut est in se; unus enim Angelus alium, & res cæteras creatas videt intuitivè.

XI. Corpus spiritum representare nequit, potest tamen intellectus Deum.

Objicies secundò: Multò major est distantia & improporatio inter visionem, seu creaturam & Deum quam inter corpus & spiritum; sed corpus, seu quid corporeum nequit esse similitudo, & representatio rei spiritualis; ergo nec visio creata, representatio Dei, seu substantiæ increatae. Hæc objectio soluta est supra, Disp. 10. sect. 3. n. 5. & sect. 5. 6. & septimâ.

XII. Species expressa non obstat, quo minus Deus videatur immediatè.

Objicies tertio: Si Deus videatur per speciem, non videbitur immediatè, sed in verbo illo, seu similitudine quam sibi quis format. Negatur tamen sequela; non enim videtur Deus per speciem expressam, tanquam per aliquid prius visum, sed visio, seu species, est ipsa ratio formalis per quam beati in Deum tendunt, eumque sibi representant. Sic unio non impedit quo minus duo extrema uniantur immediatè, & sic de aliis; tunc enim censentur aliqua uniri immediatè, quando nihil mediat, quod non sit ipsa ratio formalis unienti. Eodem itaque modo, videtur aliquid immediatè, quando nihil mediat nisi ipsa ratio videndi.

Quid sit, aliqua duo uniri immediatè.

XIII.

Objiciunt aliqui quare S. Thomam. Sed de mente S. Doctoris dictum est supra, numero quin-

to. Quando ergo hic q. 12. a. 2. corp. negat Deum videri posse per speciem creatam, solum negare videtur, cerni cum per speciem seu similitudinem tenentem se ex parte objecti, per quam scilicet tanquam per aliquid prius visum tendat intellectus in Deum.

Quædam de mente S. Thomæ circa speciem Dei expressam.

SECTIO QUARTA.

Sine possibilis species impressa Dei.

DIXIMUS supra, sect. 1. & secundâ, Deum de facto per speciem impressam non videri, sed immediatè eum per suam substantiam ad visionem sui concurrere. Hic ergo querimus, an saltem possibilis sit hujusmodi species, quæ loco Dei, illius visionem objectivè producat.

I. An quæ de facto non datur species impressa, sit saltem possibilis.

Qua in re, ad vitandum quæstionem de nomine, notandum, ut in Philosophia observavi, querere nos in presenti, sine possibilis qualitas aliqua impressa, seu inhærens animæ, quæ loco Dei, jam per modum objecti ad claram sui visionem concurrentis, eandem visionem producat. Si enim quis hujusmodi qualitatem admittat, neget autem esse speciem, quòd scilicet in eo situs sit speciei impressæ conceptus, ut sit vicaria objecti, ita nimirum, ut suppleat ejus defectum, quasi concurrere non possit, & propterea neget dari speciem impressam Dei, cum Deus sit semper potens concurrere, rem concedit, litigat de nomine.

II. Status presentis contrarius.

Prima itaque sententia negat speciem impressam Dei esse possibilem. Ita Henricus quodlib. 3. q. 1. Durandus in 4. d. 49. q. 2. Solus in 4. d. 49. q. 2. a. 3. Capreolus ibid. q. 5. a. 1. Ferrara 3. cont. Gent. cap. 49. Cajet. 1. p. q. 12. a. 2. Zumel 1. p. q. 12. a. 2. d. 3. Bannez ibid. d. 2. Arrubal 1. p. d. 16. cap. 4. Salas tract. 2. disp. 5. sect. 3. num. 33. Granado 1. p. tract. 4. d. 5. sect. 3. n. 10. & alii.

Quidam quæstionem faciunt de nomine.

Secunda sententia asserit, speciem impressam Dei esse possibilem: ita Richardus in 3. d. 14. a. 1. q. 3. Scotus cum suis in 4. d. 49. q. 11. Molina 1. p. q. 12. a. 2. d. 1. Valq. 1. p. d. 38. & 43. Suarez, d. 30. Metaph. sect. 11. & lib. 2. de Attrib. negat: cap. 13. Valentia 1. p. q. 12. p. 2. Becanus de visione, cap. 9. concl. 2. Ericus hic, d. 40. cap. precipuè 8. Falolus 1. p. q. 12. a. 2. dub. 10. Hurtado d. 12. de Anima, sect. 2. Oviedo Controv. 13. de Anima, p. 6. & alii communiter.

III. Negant aliqui, possibilem esse speciem impressam Dei.

Probatur hæc sententia primò refutatione rationum, quæ pro contrariâ asserri solent. Arguunt ergo nonnulli primò: Res superioris ordinis cognosci nequit per speciem ordinis inferioris, cum species in eodem gradu immaterialitatis esse debeat eum objecto; ergo implicat hujusmodi species impressa Dei. Resp. negando antecedens, & constat apertè contrarium in specie expressa, qua tum Deus, tum Angelus ab anima vel Angelo conspiciuntur. Negant aliqui consequenter speciem expressam, sed horum opinionem latè impugnavi totâ sectione præcedente. Alias etiam asserunt rationes, ad quas in Philosophia, disp. 17. de Anima similiter respondi.

IV. Afferunt speciem impressam Dei esse possibilem.

Existimo itaque cum auctoribus secundæ sententiæ, speciem Dei impressam esse possibilem. Hanc conclusionem fusè probavi Disp. 17. de Anima, proximè citatâ, quòd Lectorem remitto. Quod & de aliis Quæstionibus Theologicis in Philosophia discussis faciam, ne actum agam, & idem denuo inutilitèr repetam.

V. Argumenta contra speciem impressam Dei futuram.

VI. Possibilis est species impressa Dei.